

Kitaaba Daani'el - Dhibba Tokkoffaa fi Jahaatama Tokkoffaa

Nganga ya Roma mu Kusimbika Emmono y'Obunnabbi bwa Bayibuli: Okwekenneenya mu Bujjuvu Essuula ya Danyeri Eya Kkumi n'Eemu

Jeff Pippenger
2024-03-27

ପବିତ୍ର ବାଇବେଲର ଭବିଷ୍ୟଦ୍‌ବାଣୀ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଦାମ୍‌ଦାମ୍ ଅଧିକାରୀ ଏଗାରର ଦର୍ଶନ ହିଁ ପ୍ରମୁଖ ସମ୍ବନ୍ଧିତ, ଏବଂ ଅଧିକାରୀ ଏଗାରର ସହିତ ଦର୍ଶନ ରୂପର ପ୍ରତୀକ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇଛି।

Yeroo sanaattis namoonni baay'een mootii kibbaatti ni ka'u; saamtotonni saba keetiis mul'ata sana dhaabuuf of ol ni qabu; garuu ni kufu. Daani'el 11:14.

Joons aayaata kana duraa akkana jechuun ibsa:

“Yommuu Amooronni hammeenya isaanii safara isaa guutan, iddoo isaanii Israa'el, saba Waaqayyootiif kenname. Yommuu Israa'el, karaa ormootaa duukaa bu'uun, xoofoo hammeenyaas ni guute, Waaqayyos mootummaa Baabilon ol kaasee, waan hundumaas irraa fudhate. Yommuu Baabilon xoofoo hammeenya isaa guute, aangoonis gara Faaresitti darba. Yommuu ergamaan hamaa Faaresotaatiin garagalchame immoo, yeroo sanatti mootichi Giriikii ni dhufa; ishees dhufee haxaa'ee balleessa.”

“Aangoon humni Giriikii ittifufuuf qaba ture? Yoom cabuu qaba ture? ‘Yeroo irra-daddarbiittonni hamma guutuutti ga'an.’ Sabni sun hamma safartuu jal'ina isaa guututti dhaabata; ergasii aangoon isaa mootummaa biraatti darba. Aangoon inni itti darbames mootummaa Roomaa ture; kana immoo Daani'el 11:14 irraa baranna. ‘Yeroo sana namoonni baay'een mooticha kibbaa irratti ni ka'u; akkasumas ilmaan saamtoota saba keetii mul'ata jabeessuuf of ol ni qabu; garuu ni kufu.’ Sabni kun akka saba saamtootaatti—akka ijoollee saamtootaatti, akkuma moggaasni barruu sanaa jedhuutti—akeekameera.”

“Isaan warra mootummaa amma isaaniif kenname dha, maaliifis?—‘Ilmaan saamtoota mul'ata sana dhaabuuf of ol in kaasu.’ Yeroo sabni kun mul'atu, yeroo sana wanti mul'ata sana dhaabu ni seena; innis wanta guddaa tokko kan mul'ata sanaa, mallattoo daangaa isa guddaa tokko kan sarara mul'ataa Waaqayyo karaa raajotaatiin yeroo hundumaaf kenne keessatti argamu dha.” A. T. Jones, *The Columbian Year and the Meaning of the Four Centuries*, 6.

Jones akka jedha yeroo aangoon Roomaa “mul'ata irratti yeroo dhufu, yeroo sanatti wanti sana” ... “sarara mul'ataa Waaqayyo karaa raajotaatiin yeroo hundaaf kenne hundeessu ni seena” jedha. Seenaan Miller keessatti Pirootestantoonni, akkuma ammas Adventizmiin Laa'odiiqeyaa barsiisu, saamtoonni saba keetii Antiochus Epiphanes, mootii Seleucid kan bara dhaloota Kiristoos dura 175 hanga 164tti mootummaa ture bakka bu'u jechuun barsiisaa turan. Inni miseensa mootummaa Seleucid ture; mootummaa sunis mootummaa Giriikii warra bu'aa-bahiinsa mootummaa

Aleksaandar Guddichaa irraa uumaman keessaa tokko ture. Waliigaltee-dhabdeen dhimma kana irratti ture seenaa Millerite keessatti baay'ee ifa ta'ee waan tureef, eenyummaa Antiochus Epiphanes ta'uun isaa kaartaa qajeelchaa warra jalqabaa bara 1843 irratti agarsiifameera.

Chaartii irratti Antiochus ilaallatuun tuqaan jiru, tuqaalee keessaa isa tokkicha waan Dubbii raajii Waaqayyoo keessatti hin argamne agarsiisuudha. Inni achi jiraachuun barsiisa sobaa Protestaantota yeroo sanaa mormuuf; barsiisa sobaa inni amma Adventizimii Laa'odiiqeyaa ta'e sana mormuuf. William Miller akka Roma humna lafa irraa ta'ee “sarara mul'ataa Waaqayyoo karaa raajotaan yeroo hundaaf kenne” hundeessu hubachuu keessatti barbaachisummaan isaa hammam gadi fagaataa ta'e hubate moo hin hubanne jechuun shakkii qaba; ta'us, dhugaa akka Roma mul'ata sana hundeessu sirriitti ittisuuf ifa ga'aa qaba ture.

Bakka mul'anni hin jirretti, sabni ni bada; inni seera eegu garuu, inni eebbifamaa dha. Fakkeenya 28:14.

Solomooni bakka namni mul'anni hin jirretti ni bada jedhee galmeesseera; jechi Ibirootaa “mul'ata” jedhu immoo lakkoofsa kudha afur keessatti argamu, isa mammaaksa Solomoon keessatti argamu wajjin isuma tokkicha dha. Mul'anni kun dhimma jireenyaa fi du'aa dha; “mul'anni” kunis mallattoo Roomaatiin hundeeffameera. Jechi “mul'ata” jedhu lakkoofsa kudha afur keessatti argamu, isa Mul'ata Habakkuq boqonnaa lama keessatti argamu wajjin isuma tokkicha dha.

Ani eegumsa koo irra nan dhaabadha; masaraa eegumsaa irrattis of nan dhaaba; inni anaaf maal akka jedhu arguuf nan eega, yommuu ani sirreeffametti immoo maal deebisuun akka naaf ta'u nan ilaala. Waaqayyoonis na deebisee akkana naan jedhe: Mul'ata sana barreessi; isa dubbifatu fiigee akka dubbisuuf gabateewwan irratti ifatti godhi. Mul'atichi yeroo murtaa'eef amma iyyuu jira; garuu dhuma irratti ni dubbata, sobas hin dubbatu; yoo turus isa eegi; inni dhugumaan ni dhufa, hin turus. Hab. 2:1–3.

Jechi “reproved” jedhu lakkoofsa tokko keessatti hiikni isaa “waliin falmuu” jechuudha. Seenessa sochii ergamoota duraa fi lammaffaa keessatti, William Miller eegduu masaraa irra dhaabame ture; yeroo inni mallattoo raajii keessatti falmii seenaa isaa keessatti maal deebisuun akka isaaf ta'u gaafate, mul'ata sana akka barreessu itti himame; kunis mallattoo Roomaatiin hundeeffamee jira. Dhugaa kanaan waliigaluudhaan, yeroo Millerrootni lakkoofsa sadan Habakkuq keessaa raawwii isaanii keessatti kaartii paayiniiraa bara 1843 sana qopheessan, falmii isaan keessa seenan keessaa wiirtuu dhugumaatti ilaallatu irratti wabii kennan. Isaan, shakkii tokko malee, akka wabii isaanii falmii gowwummaa Antiokhus Epiphanes humna mul'ata sana hundeesse ture jedhuun boqonnaa lammaffaa Habakkuq keessaa falmii sana bakka bu'u hin hubanne; garuu Obboleettiin White kaartiin sun “harka Gooftaatiin qajeelfame, jijjiiramuu hin qabu” jette; kanaafuu wabii falmii sanaa kaartii irratti argamu harka Waaqayyoo irraa ture.

Miilaraayitonna sirriitti hubatan jechuun, abdiin kutannaan inni jalqabaa kan Ebla 19, 1844tti ta'e yeroo turtii jalqabe, kan Habaaquuqiin akkasumas fakkeenya durboota kudhanii kan Maatewosiin eerame. Akkasumas raajiiwwan lamaan sun kallattiidhaan Hisqi'el boqonnaa kudha lamaan walitti hidhata qabu jechuun hubatan; achitti Hisqi'el yeroo bu'aan mul'ata hundumaa itti raawwatamu

adda baasa. Jechi “mul’ata” jedhu kunis jecha Ibrootaa isa amma ilaalaa jirru sanauma dha. Kanaafuu Jones yeroo akkana jedhu sirrii dha: “Yeroo” Roomaan “mul’ata irratti seentu, yeroo sanatti wanti mul’ata sana dhaabu, wanti kaayyoo guddaa mul’atichaa ta’e, mallattoon guddaan inni angafaa sarara mul’ataa kan Waaqayyo karaa raajotaatiin yeroo hundumaaf kenne ni seena.” Roomaan guutummaa mul’ata Dubbii raajii Waaqayyoo ni dhaaba; caalaatti immoo Rooma irratti ijaarsi guutuun boqonnaa kudha tokkoo hundeeffameera.

Obboleettiin Wayitii yeroo guutummaatti raawwatama dhumaa boqonnaa kudha tokkoo Dani’elitti akeektee, “seena raajii kana raawwachuuf ta’e keessaa baay’een isaa irra deebi’amee ni mul’ata” jettutti, seenaaleen boqonnaa kudha tokkoo keessatti duraan raawwataman raawwatama boqonnaa kudha tokkoo Dani’el aayatawwan dhumaa fakkeenyaan akka agarsiisan ibsaa jirti. Mata-dureen aayatawwan dhumaa boqonnaa kudha tokkoo mootii kaabaa ti; innis achitti Roomaa ammayyaa bakka bu’a. Kanaafuu, seenaaleen Dani’el boqonnaa kudha tokkoo keessaa irra deebi’aman, seenaalee Roomaa bakka bu’anidha.

Kutaawwan ja’an dhumaa boqonnaa kudha tokko keessatti Roomiin ammayyaa (mooticha kaabaa) humnoota teessuma lafaa sadii ni mo’ata. Lakkoofsa afurtama keessatti inni mooticha kibbaa ni mo’ata (Gamtaa Sooviyeetii duraanii bara 1989), biyya ulfinaa ni mo’ata (Ameerikaa yeroo seerri Dilbataa dhufuuf jedhuutti), akkasumas Gibxii ni mo’ata (addunyaa guutuu kan Mootummoota Gamtoomaniin bakka bu’ame.) Daani’el boqonnaa kudha tokko keessatti Roomiin waaqeffannaa mootummaa durii humnoota teessuma lafaa sadii mo’achuun addunyaa yeroo sana beekamaa ture qabachuuf akka kaawwatetti bakka bu’anteetti; achiis Roomiin papasummaa humnoota teessuma lafaa sadii mo’achuun lafaa qabachuuf akka kaawwatetti bakka bu’anteetti.

Roomaa warra waaqeffannaa sobaa jedhu boqonnaa kana keessatti yeroo jalqabaatiif lakkoofsa kudha afur keessatti ni eerama; kunis akka mallattoo mul’ata sana dhaabuutti isa adda baasuuf, garuu ka’umsi isaa gara aangoo guddaatti ol ba’uun isaa hamma lakkoofsa kudha jahaatti hin kaafamu. Mootummaan Iskindir Guddichaa akka Dubbii raajii Waaqayyoo raawwatamuuf kutaa afuritti qoodame; garuu kutaan sun afran sun yeroo gabaabaa keessatti diinoota ijoo lamaatti walitti qabaman; isaanis seenaa raajii boqonnaa kana xumura isaatti itti fufu keessatti jechuun mootii kibbaa yookaan mootii kaabaa jedhamanii ni ibsamu. Lakkoofsa kudha afur keessatti humni Roomaa ol ka’aa jiru akka humna mul’ata sana dhaabutti ni eerama; garuu dhimmoota irratti mari’atamaa jiran qabsoo hafeewwan mootummaa Iskindir, akka mootota kaabaa fi kibbaatti bakka buufamaniiti.

Lakkoofsa kudha shanaffaatti, mootonni lamaanu sun ammallee wal’aansoo isaanii keessa jiru; mootichi kaabaa immoo injifachaa jira. Garuu lakkoofsa kudha ja’a keessatti Roomaan dhufa; lakkoofsichi akkana jedha: “Garuu inni isa irratti dhufu,” jechuunis, yeroo Roomaan mooticha kaabaa, isa yeroo sana mooticha kibbaa irratti injifachaa ture, irratti dhufu, mootichi kaabaa Roomaa dura dhaabachuu hin danda’u. Roomaan ni injifatti; akkasumas lakkoofsa kudha ja’a keessatti Roomaan biyya ulfinaa taate Yihudaa keessatti dhaabachuun ishee murteeffamee ture. Lakkoofsa kudha torba keessatti Roomaan “jabina mootummaa isaa hundumaatiin itti seenuuf fuula isaa ni qajeelcha.” Inni mooticha kaabaa, isa isa dura dhaabachuu hin dandeenye, ni qabate; itti aansuun Yihudaa ni qabate; ergasii gara Gibxii ni seene.

እና በእነዚያ ዘመናት ብዙዎች በደቡብ ንጉሥ ላይ ይነሣሉ፤ ደግሞም ከሕዝብ ዘንድ ያሉ ዓመፀኞች ራእይን ለማጽናት ራሳቸውን ከፍ ያደርጋሉ፤ ነገር ግን ይወድቃሉ። እንግዲህ የሰሜን ንጉሥ ይመጣል፤ የከበባ እብቅ ያኖራል፤ እጅግ የተመሸጉትንም ከተሞች ይወስዳል፤ የደቡብም ክንዶች አይቋቋሙም፤ የተመረጡት ሕዝቡም እንዲሁ፤ ለመቋቋምም ኃይል አይኖርም። ነገር ግን በእርሱ ላይ የሚመጣው እንደ ፈቃዱ ያደርጋል፤ ማንም በፊቱ አይቆምም፤ በክቡር ምድርም ይቆማል፤ እርስዎም በእጁ ትጠፋለች። ደግሞም በመንግሥቱ ሁሉ ኃይል ለመግባት ፊቱን ያቀናል፤ ቅኖችም ከእርሱ ጋር ይሆናሉ፤ እንዲሁም ያደርጋል፤ ሴቶችም ልጅን ለማጥፋት ይሰጠዋል፤ ነገር ግን በወገኑ አትቆምም ለእርሱም አትሆንም። ዳንኤል 11፡14-17።

Injifannaan ayyaana kana keessatti ibsame guutamuu boqonnaa saddeettaffaa Daani’eliti.

Isaan keessaa tokko irraa gaangoo xinnoon tokko ba’e; innis gara kibbaatti, gara bahaatti, gara biyya bareedduutti baay’ee guddate. Daani’el 8:9.

gaaffiin xiqqaan lakkoofsa sagalii keessatti ibsame mootummaa Roomii waaqeffannaa waaqota tolfamootii hordofu dha; lakkoofsi sagaliinis, akkuma lakkoofsota kudha afur irraa hanga kudha torbaatti boqonnaa kudha tokkoffaa wajjin waliigaluun ibsuutti, Roomiin waaqeffannaa waaqota tolfamootii hordofuun yeroo mootummaa addunyaa to’achaa turetti qaamolee teessuma lafaa sadii akka injifatu ifa godha. Qaamoleen sun kibba (Gibxii), baha (Sooriyaa, mooticha kaabaa) fi biyya miidhagduu (Yihudaa) turan. Seenaa lakkoofsota kudha jaa fi kudha torbaa keessa jiru, akkamitti Roomiin ammayyaa lakkoofsota afurtamaa irraa hanga afurtamii sadiitti keessatti seenaa qindeessaa sadarkaa sadiin injifatte fakkeenyaan agarsiisa; jechuunis, akkuma Obboleettii Waayit jedhanitti, “Seenaa raawwatamee raajii kana guutuu keessatti mul’ate keessaa baay’een isaa irraa deebi’ee ni ta’a.”

“Yoo Gibxi karra kaabaa, Anxookas dura dhaabbachuu hin dandeenye illee, Anxookas warra Roomaa, yeroo sana isa irratti dhufan dura dhaabbachuu hin dandeenye. Mootummoonni kam iyyuu aangoo ol ka’aa kana mormanii dhaabbachuu kana caalaa hin dandeenye. Yeroo Poompeeyiin, BC 65, qabeenya isaa Anxookas Asiyaatikus irraa mulqee, Siiriyaa bulchiinsa mootummaa Roomaa tokkootti gadi buuse, Siiriyaan mo’atamtee mootummaa Roomaa keessatti dabalame.”

“Aangoon sun Biyya Qulqulluu keessattis dhaabachuu fi ishee barbadeessuu qabu ture. Roomaan bara dhaloota Kiristoos dura 162 keessatti kakuu walta’iinsaatiin saba Waaqayyoo, jechuunis Yihudoota, wajjin walitti hidhattee, yeroo sana irraa jalqabee lakkoofsa yeroo raajii keessatti iddoo guddaa qabdi. Haa ta’u malee, Yihudaa irratti aangoo mootummaa qabatamaa weerara dhugaatiin argachuun ishii hanga bara dhaloota Kiristoos dura 63tti hin geenye; achiis akkaataa armaan gadiitiin ta’e.

“Pompey mootii isaa Mitridates, mooticha Poontos, irratti taasise irraa yeroo deebi’etti, warri dorgoman lama, Hyrcanus fi Aristobulus, gonfoo Yihuudaa argachuuf wal lolaa turan. Dhimmi isaanii gara Pompeyitti dhufe; inniis yeroo gabaabaa keessatti gaaffiin mirgaa Aristobulus keessatti argamu jal’ina akka qabu hubate; garuu murtii dhimma kana irratti kennuu imala dheeraa yeroo dheeraaf hawwaa ture gara Arabaa sana boodatti tursiisuuf barbaade; achiis boodaas deebi’ee, akka haqaafi sirrii ta’etti dhimma isaanii ni qindeessa jedhee waadaa gale. Aristobulus immoo yaada dhugaa Pompey keessa jiru sirriitti hubatee, ariitiidhaan gara

Yihuudaatti deebi'e; ummata isaa hidhachiise; ittisa cimaafis qophaa'e; balaa kamiyyuu keessatti gonfoo sana qabachuuf murteeffatee, sababii inni dursuudhaan akka nama biraatti murtaa'u ni argu ture. Pompey baqataa sana dhi'oo irraa hordofe. Innis yeroo Yerusaaletti dhihaachaa turetti, Aristobulus adeemsa isaa irraa qalbii jijjiirrachuu jalqabee, isa simachuuf ba'e; guutummaatti harka kennuu fi maallaqa guddaa kennuuf waadaa galuudhaan dhimmicha araarsuuf yaale. Pompey immoo dhiheessa kana fudhatee, Gabinius garee loltootaa tokkoo dura dhaabee maallaqa sana akka fudhatu erge. Garuu yeroo ajajaan waraanaa sun Yerusaaletti ga'etti, balballi isatti cufamee akka ture arge; fi gubbaa dallaa irraa magaalattiin waliigaltee sana irratti akka hin dhaabbanne itti himame.”

“ፖሞፔ በዚህ መንገድ ያለ ቅጣት እንዳይታለል፤ ከእርሱ ጋር ይዘት የነበረውን አርስቶቡሎስን በብረት ሰንሰለት አሰረው፤ ከዚያም ወዲያውኑ ከጦር ሠራዊቱ ሁሉ ጋር በኢየሩሳሌም ላይ ዘመተ። የአርስቶቡሎስ ወገኖች ስፍራውን ለመከላከል ተዘጋጁ፤ የሂርቃኖስ ወገኖች ግን በሮቹን ለመክፈት ነበሩ። እነዚህ ኋለኞቹ በብዙኃኑ ስለነበሩ እና ስለበለጡ፤ ፖሞፔ ወደ ከተማይቱ በነፃነት ገባ። በዚህም ጊዜ የአርስቶቡሎስ ተከታዮች ፖሞፔ ያን ስፍራ ለማስገዛት እንደተቆረጠ ሁሉ፤ እነርሱም ደግሞ ያንኑ ስፍራ ለመከላከል ፈጽመው ቆርጠው ወደ ቤተ መቅደሱ ተራራ ሸሹ። በሦስት ወር መጨረሻ ላይ ለጥቃት የሚበቃ መፍረስ በቅጥሩ ላይ ተፈጠረ፤ ስፍራውም በሰይፍ ኃይል ተወሰደ። ከዚህ በኋላ በተከተለው አስፈሪ እልቂት ውስጥ አሥራ ሁለት ሺህ ሰዎች ተገደሉ። ታሪክ ጸሐፊው እንደሚለው፤ በዚያን ጊዜ በመለኮታዊ አገልግሎት ተሰማርተው የነበሩትን ካህናት በተረጋጋ እጅና በጸና አላማ የተለመደውን ሥራቸውን ሲቀጥሉ ማየት ልብን የሚነካ ትዕይንት ነበር፤ እንደ ሚያንጸባርቀው የአውሬ ግርግር ሳይሆን እንዳለወቁት ይመስል ነበር፤ ምንም እንኳን በዙሪያቸው ሁሉ ወዳጆቻቸው ለእልቂት እየተሰጡ ነበር፤ እና ብዙ ጊዜም የራሳቸው ደም ከመሥዋዕቶቻቸው ደም ጋር ይቀላቀል ነበር።”

“Bara waraana sana dhaabee booddee, Pompheey dallaa Yerusaalet diige, magaalaaawwan hedduu bulchiinsa Yihudaa jalaa fuudhee gara bulchiinsa Sooriyaa jalaatti dabarse, Yihudoota irrattis gibira kaa'e. Kanaaf yeroo jalqabaatiif Yerusaalet mo'ichaadhaan harka mootummaa sanaa keessa kaa'ame; mootummaa isa 'lafa ulfina qabeessa' sana qabannaa sibiilaatiin harka isaa keessa qabee hanga guutummaatti isa balleessutti turu.”

“LAKK. 17. Innis fuula isaa jabina mootummaa isaa guutuudhaan seenuuf ni qajeelcha; namoonni qajeeloonniis isa wajjin ni ta'u; akkasumas ni godha; inni intala dubartootaa isaaf ni kenna, ishee balleessuuf; isheen garuu gama isaa hin dhaabattu, isaafis hin taatu.”

“ቢሾፕ ኒውተን ለዚህ ቁጥር ሌላ ንባብ ያቀርባል፤ እርሱም ትርጉሙን ይበልጥ ግልጽ በሆነ መንገድ እንደሚገልጽ ይመስለኛል። እንዲህ ሲል፡- ‘እርሱ ደግሞ ወደ መላው መንግሥት በኃይል ለመግባት ፊቱን ያቀናል።’ ቁጥር 16 እስከ ሮማውያን በሰርያና በይሁዳ ላይ ያደረጉት ድል ድረስ አውርዶናል። ሮም ከዚያ በፊት መቄዶንያንና ትራክያን አሸንፎ ነበር። ግብፅ አሁን ከአሌክሳንደር ‘መላው መንግሥት’ ውስጥ ለሮማዊ ኃይል ግዛት ያልገባ የቀረው ብቸኛው ክፍል ነበር፤ ይህ ኃይልም አሁን በኃይል ወደዚያ አገር ለመግባት ፊቱን አቀና።” ኡርያ ስሚዝ፣ ዳንኤልና ራእይ፣ 258–260።

Maqaaloota kana keessatti caqasoota heddu keessatti duraan dursee hubanneerra; akkamitti lakkoofsi soddoma fi soddoma tokkoo kan Daani'el boqonnaa kudha tokkoo lakkoofsa afurtamaa fi afurtamaa tokkoo wajjin wal simatu, akkasumas seenaa lakkoofsa soddoma fi soddoma tokkoos buqqifamuu gaanfota sadii wajjin wal simata.

Ani gaanfa ilaale; kunoo, isaanii gidduudhaa gaanfi xinnaan tokko biraa ba'e; isa durattis gaanfota jalqabaa keessaa sadiin hundeedhaan buqqifaman; kunoo, gaanfa kana keessas ija akka ija namaa fakkaatan, afaanis waan gurguddaa dubbatu ture. ... Gaanfota kudhan mataa isaa irra turan sanaa fi isa kaan isa ba'e sanaa, isa durattis sadiin kufan sanaa; jechuunis gaanfa ija qabu sanaa fi afaan waan baay'ee gurguddaa dubbatu sanaa, kan bifa isaatiin warra isa wajjin jiran caalaa jabaataa fakkaatu sanaa. Daani'el 7:8, 20.

Akkuma Daani'el boqonnaa saddeet, lakkoofsa sagal keessaatti naannolee teessuma lafaa sadii injifannoo warraaqsa mootummaa Roomaa waaqeffannaa waaqolii sobaa teessoo irra dhaabsiise agarsiisutti, akkasuma immoo buqqifamuun gaanfota sanaa (kan Herulii, Ostirogoototaa fi Vaandaalotaa agarsiisu) naannolee teessuma lafaa sadii injifannoo mootummaa Roomaa abbaa Phaaphaasii teessoo irra dhaabse agarsiisa. Seenaaleen lamaan sun Daniel boqonnaa kudha tokko lakkoofsota afurtamaa hanga afurtama sadiitti wajjin wal simu; buqqifamuun gaanfota sadan immoo seenaa lakkoofsota soddoma fi soddoma tokkoo wajjin wal sima.

“LAKK. 8. Ani gaangee sana keessaa ilaalaa ture; kunoo, isaan gidduudhaa gaanfi xinnaan kan biraa ni ba'e; isaan durattis gaanfota duraanii keessaa sadii hidda isaanii wajjin ni buqqa'an; kunoo, gaanfa kana keessatti ija akka ija namaa fi afaan waan gurguddaa dubbatu ture.’

“Daaniyaal gaanfa sana ilaalaa ture. Isaan gidduutti mallattoon sochii addaa tokkoo mul'achuu jalqabe. Gaanfi xinnaan tokko (jalqabatti xinnaa, garuu booddee hiriyyoota isaa caalaa guddaa) isaan gidduutti of ol kaase. Inni qofaatti iddoo mataa isaa argatee guutuun itti hin quufne; warra kaan keessaa muraasa dhiibee irraa kaasuu fi iddoo isaanii saamuun isaaf barbaachisaa ture. Mootummoonni sadan isa duratti buqqifaman. Gaanfi xinnaan kun, akkuma nuti booddee kana keessatti bal'inaan caalchifnee hubachuuf carraa argannu, paaphaasummaa ture. Gaanfonni sadan isa duratti buqqifamanis Herulii, Oostrogotii, fi Vandaalii turan. Sababni isaan buqqifamaniifis barsiisa fi gaaffii aangoo sirna ol'aantummaa paaphaasummaa mormaniiru; kanaafis waldaa keessatti olaantummaa bishooppii Roomaa irratti mormitoota turan.”

“Akkasumasis, ija namaa kana akka namaa fakkaatan, afaanis waan gurguddaa dubbatu qabu ture” jechuun, ijoonni sun mallattoo sirrii qarummaa, gadi-fageenya hubannaa, mala qajeelfannaa, fi dursee ilaaluu sadarkaa ol'aanaa sirna abbootii amantii paappaasummaa ti; afaanis waan gurguddaa dubbatu sun, gaaffii aangoo of tuulummaa episqophoota Roomaa ibsuuf mallattoo sirrii dha.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 132–134.

Mul'ata Raumiituu mul'ata raajii Macaafa Qulqulluu hundeesa; keessumaa immoo mul'ata Daani'el boqonnaa kudha tokkoo. Boqonnaa sana keessatti seenaa raajii keessaa baay'een isaa kan sochii Miilerayitii dura raawwatame ture, lakkoofsota jahan dhumaa Daani'el boqonnaa kudha tokko keessatti irra deebi'amee mul'achuu qaba ture. Injifannoon gufuuwwan lafa-qabeessa sadii, kan mootummaa Rauma warra waaqa tolfatanii fi Rauma paappaasii teessoo irratti hundeesan, boqonnaa kudha tokko keessatti agarsiifameera; akkasumas agarsiifamni lamaan sun yeroo Raumiin ammayyaa irra deebi'uun teessoo irratti hundeeffamtu fakkeenyaan agarsiisu. Mul'ata kan hundeesu Raumiidha; Phaawulos immoo Raumiin paappaasii sun yeroo isheetti akka mul'attu

ifa godha.

Namni tokko karaa kaminiin iyyuu isin hin gowwoomsin; guyyaan sun jalqaba gantummaa dhufuun dura, namichi cubbuu sun, ilmi badiisaa sun, mul’ifamee malee hin dhufu; inni wanta Waaqayyo jedhamee waamamu hundumaa yookaan waan waaqeffatamu hundumaa mormee of ol in jedhu; kanaafis akka Waaqayyoo ta’ee mana qulqullummaa Waaqayyoo keessa taa’a, ofii isaa akka Waaqayyo ta’es ni agarsiisa. Ani yeroo isin bira turetti waan kana isinitti hime akka hin yaadanee? Amma immoo inni yeroo isaatti akka mul’ifamuuf wanti isa dhowwu maal akka ta’e ni beektu. 2 Tasalonqee 2:3–6.

Phaaphaasummaan bara 538 keessatti mootummaa shanaffaa raajii Macaafa Qulqulluu ta’ee teessoo mootummaa qabate; namoonni baay’een kan lakkoofsa jahaa ilaalu immoo, shakkii tokko malee, Phaawulos “Phaaphaasummaan bara 538 keessatti mul’ifama” jechuu isaa ni yaadu. Kun sirrii ta’uu danda’a; garuu yoo xiqqaate dhugaa lammaffaa qofa waan Phaawulos agarsiisaa ture keessaa dha. Phaawulos, akkuma raajota hundumaa, yeroo mataa isaa caalaa waa’ee guyyoota dhumaa dubbata. Inni akkaataa phaaphaasummaan raajii keessatti itti mul’ifamu irratti dubbachaa ture; sababiin isaas inni akka raajichaatti raajota kaan hundumaa wajjin walii galee ture. Sarara irratti sararaan; warri mul’ata hin qabne ni badu; warri mul’ata hin qabnes mul’ata hin qaban, sababni isaas waan mul’ata hundeessu hin beekani. Roomaan mul’ata hundeessuu beekuun hubannoo jireenyaa fi du’aa dha. Phaawulos, raajota kaan wajjin walii galuudhaan, Roomaan paaphaasotaa—inni Roomaa guyyoota dhumaa ta’e—waan ittiin mul’atu akka ta’e “yeroo isaa” jedhu agarsiisaa jira. “Yeroon” raajii Roomaa wajjin walqabatu, waan Roomaan ta’e fi eenyu akka ta’e mul’isa.

የጵሎን ክርስቲያን ለሚኖሩ የጭንቅላታ ጋራ ገብረደብኛው ለሚኖሩ ጋራ ገብረደብኛው።

Phaawulos ergamaan lammaffaa isaa gara Tasalonqee warraatti barreessetti gantummaa guddaa humna paaphaasummaa dhaabamuutti geessu dursee dubbate. Innis guyyaan Kiristoos akka hin dhufne beeksise; “yoo duraan gantummaan dhufee, namichi cubbuu sun, ilmi badiisaa sun, mul’atu malee; inni waan Waaqayyo jedhamee waamamu hundumaa yookaan waan waaqeffatamu hundumaa ni morma, ofiis isaan hundumaa olitti ol kaasa; akka inni akka Waaqayyootti mana qulqullummaa Waaqayyoo keessatti taa’ee ofii isaa akka Waaqayyo ta’e agarsiisuuf.” Kana malees, ergamaan obboloota isaa akkana jechuun akeekkachiisa: “iccitii hamminaa amma illee hojjechaa jira.” 2 Tasalonqee 2:3, 4, 7. Inni yeroo sana dursaa sana illee dogoggoroonni karaa guddina paaphaasummaatiif qopheessan suuta jechuun waldaa keessatti seenaa jiran argee ture.

“Suutuma suutummaan, jalqaba dhokataa fi cal’isee, achiis akkuma humna isaatiin jabaatee sammuu namootaa to’achaa deemeen ifatti mul’achaa, ‘iccitii hamminaa’ hojii isaa gowwoomsaa fi arrabsootaa gara fuulduraatti adeemsise. Akka hubachuuf baay’ee ulfaata ta’een, aadaan warra waaqeffannaa sobaa mootummaa Kiristaanaa keessa seene. Hafuurri walii-galtee fi madaquu yeroo muraasaaf ari’atama cimaa waldoonni kiristaanaa waaqeffannaa sobaa jala dandamatan irraa ittifame. Garuu yeroo ari’atamni dhaabatee, Kiristaanummaan manneen mootummaa fi masaraawwan moototaa seente, isheen salphina gad of qabduu Kiristoosii fi ergamoota Isaa biraa dhiistee, bakka isaa ulfinaa fi of tuulummaa luboota fi

bulchitoota waaqeffannaa sobaa uffatte; akkasumas bakka waan Waaqayyo barbaadu, yaadaalee fi duudhaa namootaa buuste. Jijjiiramni maqaa qofaatiin Konstantiinos kutaa jalqabaa jaarraa afraffaa keessatti Kiristaana ta'e, gammachuu guddaa fide; addunyaanis bifa qajeelinaa uffattee mana kiristaanaa seente. Amma hojii manca'iinsaa saffisaan guddachaa deeme. Waaqeffannaan sobaa, yeroo mo'atame fakkaatus, mo'ataa ta'e. Hafuurri ishee waldoota kiristaanaa to'ate. Barsiisoonni ishee, sirnoonni ishee, fi amantii sobaa irraa dhalatan keessaa shakkii fi waaqeffannoon sobaa, amantii fi waaqeffannaa hordoftoota Kiristoos jedhamanii of waaman keessatti makaman.”

“እዚ መስማማዕቲ ኣብ መንጎ ጣኦታውነትን ክርስትናን እቲ ብትንቢት ከም ኣንጻር ኣምላኽ ዝቐመን ርእሱ ልዕሊ ኣምላኽ ዝልዕልን ዝተነግረ ‘ሰብ ኣጢኣት’ ንምዕባለ ኣምጽኡ። እቲ ግዙፍ ስርዓት ናይ ሓሶት ሃይማኖት ድማ ድንቅ ጥበብ ኣይሊ ሰይጣን እዩ—ኣውልቲ ናይቲ ንሱ ብፍቓዱ ምድሪ ንምግዛእ ርእሱ ኣብ ዝፋን ንምቕማጥ ዝገበሮ ጻዕሪ።” The Great Controversy, 49, 50.